

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
նշ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

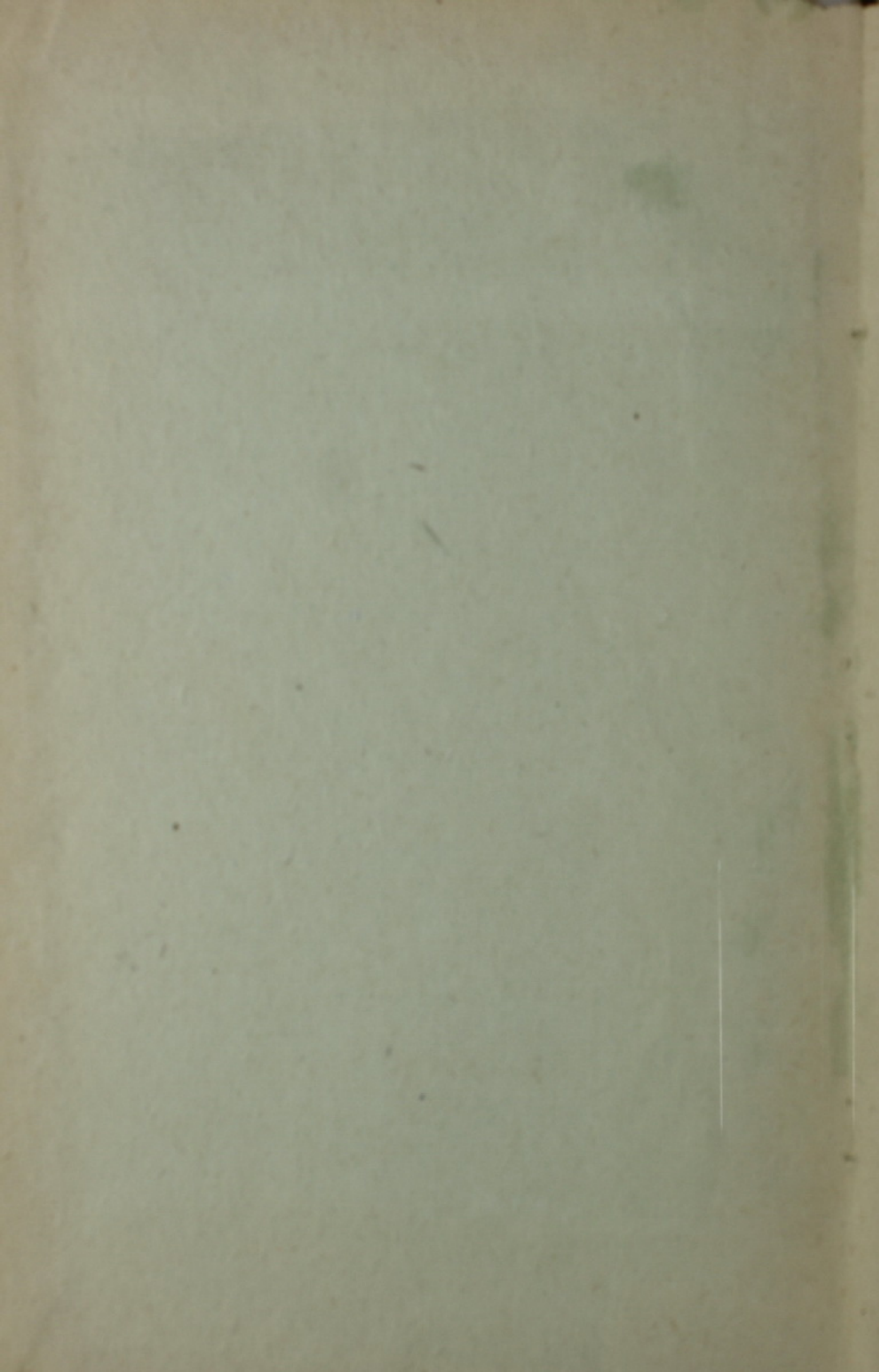
Դու կարող ես.

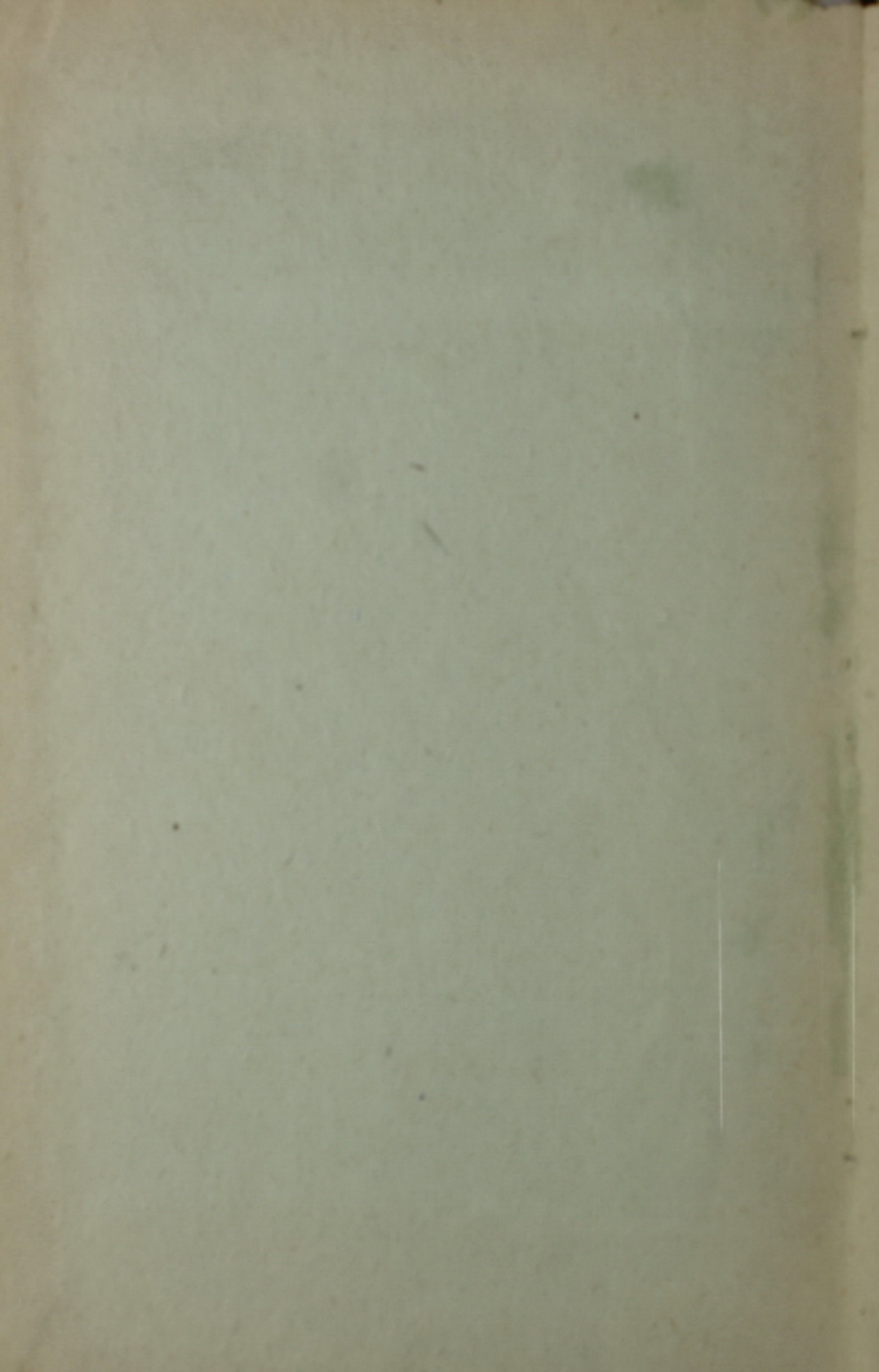
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

0-28

340

453

Հրատարակութիւն վահան Զարդարեան Դրան
Թատերական Մանկադարան Թիւ 2

Փարոսի Պաշտպանները

A $\frac{\pi}{41676}$

ՏՌԱՄ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՊՌԷԶԻԴԵՆՏ

—

ՀԱՅՐ

ԻՎԱՆ

—

ՈՐԴԻ

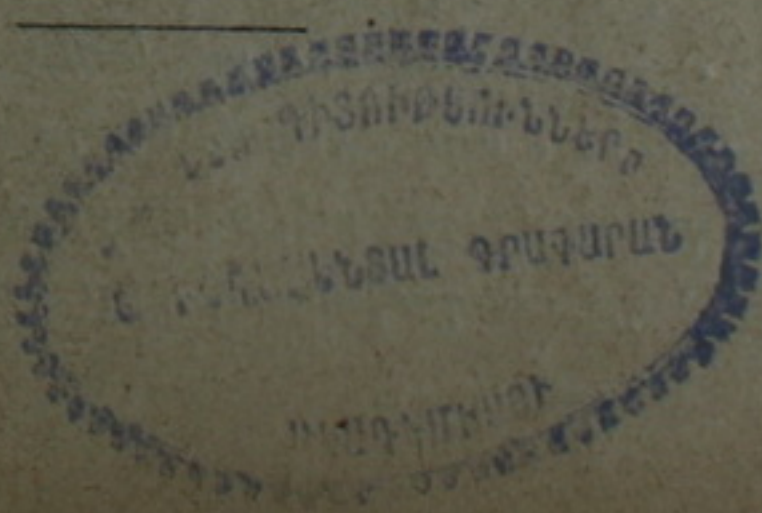
Տեսարանը կը հերկայացնէ «Անիծեալ»ի փարոսին վերջին յարկը. ծովեզերքէն երկու մղոն հեռաւորութեամբ ծովուն մեջտեղ մեկուսացած ժայռի մը վրայ:

ԾԱՆՈԹ.— Ներկայացման համար գեղջուկ սենեակ մը բոլորածէ կամ միջնորմներով բաժնուած. դուռը աջէն:

Բեմադրութեան ցուցմունքներու համար հասարակութեան նախակողմը նկատի առնուած է:

Ներկայացման համար անհրաժեշտ կարասիներ

1 մումազոժ գլխարկ, 1 հրահանգ, 1 ծխամորճ. մէկ
կլեբեր. կոճակ, 2 լապսեր, 1 ծրար պարան, մէկ սափոր
եւ 2 սկահակ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

(Վարագոյրը բացուած պահուն Պռեհան
Էլեքտրական կոնակ մը շտկելու վրայ է :)

ՊՌԷՀԱՆ, յԵՑՈՅ ԻՎՈՆ

ՊՌԷՀ. — Ժամը 5 է. քիչ վերջ մուծը բոլորովին պիտի
թանձրանայ. բարերադրաբար ես իմ գործս աւար-
տեցի. կոնակը լաւ վիճակի մէջ է. Շիտակը խօսելով
սա Էլեքտրական զսպանակները շատ յարմար են...
առաջները մէկ լոյս մը վառելու համար երկա՛ր ժա-
մանակի պէտք կար, իսկ հիմա ձեռքի թեթեւ հպում
մը կը բաւէ. (Պռէհան ձեռքը կոնակին վրայ դնելուն
պէս ամբողջ բազրիքը կը լուսաւորուի) : Հա՛, սանկ,
բոլոր պատրոյգները կը վառին. (Պռէհան կոնակը հա-
կառակ կողմ կը դարձնէ և բազրիքը դարձեալ կը մը-
թըննայ) : Վերջապէս, սա լոյսի խնդիրը կարգադրե-
ցինք,

ԻՎՈՆ. — (Աջակողմէն գալով) Ո՛ւֆ...

ՊՌԷՀ. — Վարը գործդ լմնցուցի՞ր...

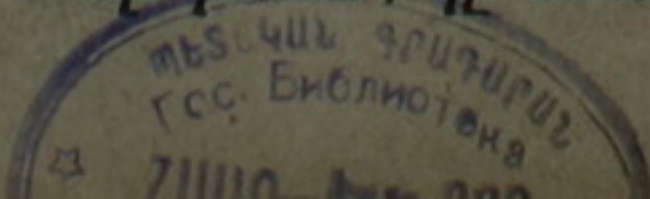
ԻՎՈՆ. — (Ուսին վրայ պարաններու ծրար մը) Զրամ-
բարը լեցուցի ու վեր ելայ. երկու հարիւր աստիճան
սանդուղ, քաշուելիք բան չէ... (Պարաններու ծը-
րարը խշտեակին ձախակողմը կը նետէ :)

ՊՌԷՀ. — Աղէկ որ աւելի բարձր չեն շիներ սա մեր
փարոսը...

ԻՎՈՆ. — Կարծեմ յիսուն մէթր բարձրութեան վրայ
օդին մէջ թառիլը բաւական բան մըն է :

ՊՌԷՀ. — Ի՛նչ օդ... աս հովը լսէ՛ անգամ մը.

ԻՎ. — Այո, այո. (պահ մը լռութիւն) Գիշերը երկար
պիտի ըլլայ (խշտեակին վրայ վրայ կը նստի ճապկը-
տելով) կը տաղտկանամ, կը ձանձրանամ կոր...

ՊՌԻԷ. — Շատ շուտ չէ՞ . . . (Պարաններու ծրարը ձախա-
կողմէն առնելով իր առջեւ կը բերէ աջակողմ դնելու
համար) հազիւ եօթը ժամ կայ որ մենք վերադար-
ձանք մեր գիշերային պահաժամը վերսկսելու . . . Ի՞նչ
ալ շուտ սահեցաւ ամիսը. դուն ի՞նչ կը խորհիս, տը-
ղաս . . . ես հոս կեսանքը հաճոյալի չեմ դններ . . .
մինչդեռ հոն, մեր երկրին մէջ ուրիշ բան էր հարկաւ
դուն ալ կարօտցար մեր Սանդէք հօրեղբորորդիին
տանը մէջ մեր անցուցած գիշերները. այնպէս չէ՞,
Իվօն. հոն շատ մարդ կուգար, ժամանակ կ'անցը-
նէինք, իսկ հիմա միս մինակ ենք: (Պռէհան սեղա-
նին աջակողմի նստարանին վրայ կը նստի)

ԻՎՕՆ. — Այո, միս մինակ . . . միմիայն երկուքնիս . . .
Քրիստոնեայ աշխարհէն բաժնուած ենք երկու մղոնէ
աւելի անջրպետով մը:

ՊՌԻԷ. — Մտիկ ըրէ՛, լսէ՛ սա փոթորիկը . . . կարծես
նուազ մըն է . . .

ԻՎՕՆ. — Այո . . . (լռութիւն) միայնութիւնը ոչ մէկ
ատեն այսքան ճնշած էր վրաս որքան այսօր:

ՊՌԻԷ. — (Խմելու համար դէպի գետին ծռելով) սլա-
ճառը այն է որ դրացիներ չունինք . . . Անիծեալին փա-
րոսը Պրըթանի ամենէն վայրին նկատուած է, ինչ-
պէս որ ասկից քսան տարի առաջ փարոսներու քըն-
նիչը ըսած է ինծի: Գիտե՞ս Իվօն, այն ատեն զիո
վայրենի կ'անուանէին: Անտարակոյս. Վարչութեան
այդ պարոնները փարոսին կը մօտենան պարանի մը
ծայրը կախուած կողովով՝ որ զանոնք նաւակէն դուրս
կը հանէ. (խորէն որոտումի ձայն) նաւակին մէջ՝ այդ
պարոնները ծիծաղելի ձեւեր կ'առնեն ճիշդ այն ատեն
որ այդ նաւակը ալիքներուն վրայ կ'սկսի օրօրուիլ
վարպետ աքլօրին թաթերուն տակ երերտկող չոր լու-
բիայի պնակի մը պէս . . . Գէշ չէ, հիմայ ալ որոտումը
պիտի մտիկ ընենք . . . կ'երեւայ որ թմբուկը գործի

սկսած է, . . . (սկահակը բերնին կը մօտեցնէ պահ մը լռութիւն),

ԻՎՕՆ. — (Խշտեակին վրայ պառկած) Հա՛յր, եթէ մեզմէ մէկը մեռնի, միւսին վիճակը ի՞նչ կ'ըլլայ արդեօք:

ՊՌԷՆ. — (Խմելը դադրեցնելով և սկահակը ձեռքին մէջ) ասիւնքս մի խօսիր . . . ինչպէ՛ս . . . մեռնի՛լ առանց հաղորդութեան . . . Աստուած այդ տեսակ բան բնաւ չուզեր . . . մեռնիլ առանց տեսնելու մեր պառաւը՝ որ սա դիմացի եզերքը մեզի կ'սպասէ, առանց զայն համարուելու. երբէ՛ք, երբէ՛ք . . . (սկահակը սեղանին վրայ դնելով) Բայց դուն ի՞նչ ունիս այսօր . . . Երեք տարիէ ի վեր որ անդրանիկ եղբօրդ Պետրոսին յաջորդած ես. Աստուած լուսաւորէ հոգին, քեզ այսպէս տեսած չէի (կատակելով) բայց չեմ կարծեր որ մեռնելու փափաք ունեցած ըլլաս . . . շիտակը խօսելով, ես ալ չունիմ այդ փափաքը. (սկահակը նորէն կ'առնէ ի մի ումպ կը պարպէ և սեղանին վրայ կը դնէ. պահ մը լռութիւն),

ԻՎ. — Ազնիւ եղբա՛յրս . . . ա՛խ երանի թէ ողջ ըլլար: ՊՌԷՆ. — Եթէ ապրած ըլլար, շանաձուկերու ճարակ եղած չպիտի ըլլար, խեղճ զաւա՛կս:

ԻՎՕՆ. — Մայրիկը չի կրնար կոր մխիթարուիլ. մեր մեկնած օրը յանկարծ վրայ հասայ և տեսայ որ խեղճ եղբօրս հարաւային ծովուն մէջ ճամբորդած առաջաստանաւին հրամանատարին նամակը կը կարդար:

ՊՌԷՆ. — Ո՛հ, այդ նամակը, . . . ես զայն գոց գիտեմ. (կ'արտասանէ) «Հարաւային-արեւելեան մերիկի մը պահուն առաջաստաներու պարանները փոխելու գործողութեան կը հսկէի երբ ձեր զաւակը առաջին անգամ սլացաւ նախակայմը պարանին վրայ. կայմին կէս բարձրութեանը հազիւ հասած՝ մէկէն սահելով ալիքներուն մէջ անհետացաւ . . . Աստուած առած էր զայն» . . .

ԻՎՕՆ. — Թերեւս իմ ձակատագիրս ալ նոյնը եղած
ըլլար (կ'ելլէ) ազատ կեանք . . . , անսահման հորիզոն,
վտանգ, վախճանակ մուկի պէս բանտարկուելու սա
մկնորսին մէջ,

ՊՌԷԶ. — Վտանգը գեղեցիկ է, զաւակս, կ'ընդունիմ.
բայց պարտականութիւնը գեղեցկագոյն է. (դէպի
ԻՎՕՆ կը յառաջանայ):

ԻՎՕՆ. — Ամէն պարագայի մէջ բանտային կեանքը
խիստ դժեղակ է:

ՊՌԷԶ. — Հոգ մի՛ ընէր, ամէն ամիս երբ քաղաք վե-
րադառնանք, մենք մեր վրայ կրնանք հպարտանալ:
Սա մեր փարոսին շնորհիւ քանի քանիներ կրցած են
նաւահանգիստ հասնիլ, մինչդեռ եթէ այս փարոսը ե-
ղած չըլլար . . . (նոյն պահուն ՊՌԷԶԱՆ կ'երթայ լապ-
տերը քննելու որ ձախակողմեան պատին վրայ դըր-
ուած է:)

ԻՎՕՆ. — (Խշտեակին առջեւ ոտքի վրայ) Այդ հպար-
տութիւնը ես ալ ունեցայ, հա՛յր. կը յիշեմ անշուշտ
ուրախութիւնս, այն օրը՝ երբ առաջին անգամ պա-
հապանութեան սկսայ քեզի հետ նաւատորմիդէն հը-
րաժարելով. բայց վերադարձէս ի վեր ընաւ նոյնը
չեմ եւ չեմ ալ գիտեր թէ ինչո՞ւ:

ՊՌԷԶ. — Բան մը չէ զաւակս, կ'անցնի,

ԻՎՕՆ. — Այո, կ'անցնի, վաղը. (ըռութիւն եւ այդ
պահուն ԻՎՕՆ դէպի աջ կ'ուղղուի.) հովը հիւսիս-ա-
րեւմտեան է . . . շատ գէշ գիշեր մը պիտի ունենանք:

ՊՌԷԶ. — (Մուկի եկած լապտերին առջեւ զոր բանա-
լու կ'աշխատի) կը լսե՞ս ԻՎՕՆ, ամատէներու ճիշերը.
լապտերին բոլորտիքը կը թռչտին. ի՞նչ պոռչտուք . . .
կ'երեւայ թէ գէշ օդը կը նախզգան (նոյն այդ պա-
հուն ԻՎՕՆ աջէն ձախ կը պտտկի) հանգիստ կեցիր,
ԻՎՕՆ (լապտերը բերելով առաջին կարգի ձախակողմ-
եան պատին վրայ կը կախէ) դեռ չը լմնցուցի՞ր պը-
տոյտդ.

ԻՎՅՆ. — Ոչ. պէտք է որ քալեմ. կարծես կամքէս անկախ ուժ մը կ'ստիպէ զիս քալելու:

ՊՌԷԶ. — (Խնդալով) Արդեօք ցամաք ելած օրդ ոչ-խարներու հիւանդութենէն վարակուեցար. անոնք ալ այսպէս կը դառնան, կը դառնան, մինչեւ որ իյնան: (Պռէհանի խօսած պահուն՝ Իվօն խշտեակին առջեւ կանգ կ'առնէ) նաւազի մը համար շիտակը աղւոր հիւանդութիւն... ,

ԻՎՅՆ. — Կը ձանձրանամ, կը տաղտկանամ կոր:

ՊՌԷԶ. — (Դէպի Իվօն գալով) Կատակը մէկ կողմ. բայց այս անգամ քու հիւանդութիւնդ տարբեր բան մըն է, և ես այնպէս կը կարծեմ որ հայր Պռէհան հարսնիք երթալու առիթը պիտի ունենայ:

ԻՎՅՆ. — Շատ լաւ հասկցար հայր... Մարին կինս պիտի ըլլայ. անցեալ օր նշանուեցանք:

ՊՌԷԶ. — Հասկցա՞ր հիմայ, հիւանդութիւնդ ի՞նչ է եղեր. ա՛լ անոր վրայ մի՛ մտածեր. (դէպի առաջին շարքին լապտերը՝ աջակողմեան պատին վրայ.) կը տեսնե՞ս սա չարաճճի Մարին... ի՞նչ ալ ծածկամիտ է եղեր. (կը ծնրադրէ լապտերին առջեւ կռնակը հասարակութեան) բայց այսու հանդերձ կռահելը շատ ալ դժուար չէր. ճաշակի տէր է եղեր այդ աղջնակը, մեր Իվօնն ալ վերջապէս փարոսի պահապան՝ չկրնար անոր նախանձը դրդուել:

ԻՎՅՆ. — (Խշտեակին առջեւ ոտքի) Մի կատակեր, հայր. մենք երկուքնիս զիրար շատ կը սիրենք:

ՊՌԷԶ. (Կ'ելլէ և դէպի Իվօն գալով) Կատակ ինչո՞ւ ընեմ. միայն ես կ'ուզեմ որ լաւ ատաղձուն փոքրիկ Պռէհան մը մէջտեղ բերէք որ իր կարգին պահապան ըլլայ «Անիծեալ»ի փարոսին: Այն ատեն իմ այս ծերացած մարմինս գերեզմանոցին մէջ հանգչած կ'ըլլայ հոն՝ գիւղը մեր նախահայրերուն ճիշդ քովիկը:

ԻՎՅՆ. — (Խշտեակին վրայ նստելով) Այդ ըսածիդ դեռ շատ ժամանակ կայ:

ՊՌԵԶ. — Անշուշտ, Աստուծոյն անցագիրս ուղեւոր հա-
մար շատ չափաւոր անապարեմ, անհոգ եղիր այդ մա-
սին (մէջտեղ գալով դէպի վեր կը նայի) բայց այս
թուղթները ի՞նչ ունին այս գիշեր, իրենց կտուցի
սուր հարուածներովը կը վախնամ որ լապտերներու
ապակիները կտորեն. (գլխարկը առնելով գլուխը
կ'անցնէ) առաջին անգամը չէ ասիկա (Պռէհան դէպի
դուռը կը յառաջանայ) բո՛ւհ, . . . այսօրին ալ ի՞նչպէս
պիտի կարենամ զանոնք վռնտել. բարեբաղդաբար
վայրի են. դրան բացուիլը լսելնուն պէս, հօ՛ւ, ար-
դէն փախած են (Պռէհան դուռս կ'ելլէ):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԻՎՍՆ. — (Առանձին) Բայց ի՞նչ ունիմ ես. կը մտիմ,
կը մտիմ . . . բայց ընդհակառակը հոս՝ (կուրծքը ծե-
ծելով) կ'այրի, կրակ կայ կարծես . . . Այս տեսակ
բան երբէք տեսած չէի. ծերուկս հիմայ պիտի յուզ-
ուի . . . տեղ մը չեմ կրնալ կենալ (Իվօն կ'ելլէ դէպի
աջ կը քալէ):

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ՊՌԵԶԱՆ, ԻՎՕՆ

ՊՌԵԶ. — (Մտնելով) Պը՛ռռ. ի՞նչ օր է աս, խիտեմ
եղայ. չորս տարի առաջ մեծ փոթորիկ մը եղաւ, կը
յիշեմ, . . . անկէց ի վեր եղած չէր բնաւ, (գլխարկը և
մոմազոծը կը հանէ) մեր սա փարոսը անգամ, որ
խիստ ամրապինդ քարերով շինուած է, կը ծռի, կը
ցնցուի կոր. խեղճ նաւեր, հիմայ դացէք չափուեցէք
սա հովին հետ, ձեզ տեսնեմ. (Լապտեր մը կ'առնէ
ձախակողմի խորէն և սեղանին վրայ կը դնէ) Բայց
հո՛ւ է, հոս է «Անիծեալ»ին լոյսը որ այդ նաւերը պի-
տի կրնայ առաջնորդել այս գիշեր, այնպէս չէ՞ Իվօն:
ԻՎՕՆ. — (Բեմին աջակողմէն) Այո՛, (պահ մը) ի՞նչ
կ'ընես հայր:

ՊՌԷԶ. — Ձե՞ս տեսներ, լապտերը կը փայլեցնեմ. չընորհքով նաւագ մը պէտք է միշտ մաքրէ :

ԻՎՕՆ. — Ձգէ՛ հիմա այդ դործը, ձգէ՛ կ'ըսեմ լապտերը :

ՊՌԷԶ. — (Չայրացած) Ինչո՞ւ :

ԻՎՕՆ. — (Յանկարծ Պռէհամի վրայ խոյանալով լապտերը կ'ուզէ խլել) պիտի ձգե՞ս թէ ոչ :

ՊՌԷԶ. — Այդ ի՞նչ է, տղաս :

ԻՎՕՆ. — (Կը դառնայ առանց աչքերը լապտերէն հեռացնելու. կռնակը հասարակութեան դէպի ձախ երթալով) : Սա փայլուն պղինձը որ կը գրգռէ զիս, կրակէ նետ մըն է կարծես գանկիս մէջ թափանցելու պատրաստ :

ՊՌԷԶ. — Ի՞նչ բան է սա, Աստուած իմ, ի՞նչ կը խենթենաս արդեօ՞ք :

ԻՎՕՆ. — Ձեմ գիտեր, չեմ գիտեր, կը վախնամ :

ՊՌԷԶ. — Կը վախնա՞ս :

ԻՎՕՆ. — Այո՛, կը վախնամ. այս կեանքը կը ճնշէ վրաս. ամիսներով, տարիներով միայնակ ազրի՛լ (կը դառնայ) ո՛հ, սա պահուս կը նախանձիմ անցնող նաւերու նաւազներուն. նաւը զանոնք պիտի տանի վերջապէս նաւահանգիստ մը, դէպի նպատակակէտ մը. մինչդեռ մե՛նք (Իվօն կ'ուղղուի դէպի աջակողմեան բազրիքը) :

ՊՌԷԶ. — Այդպէս մի՛ վրդովիր, կը յողնիս : Այս գիշեր լաւ մը կը քնանաս :

ԻՎ. — Քնանա՞լ, լաւագոյն բանը պիտի ըլլար, եթէ կարենայի :

ՊՌԷԶ. — (Իվօնի աջակողմը, ոտքի վրայ) Լռէ՛ Իվօն. այդպէս մի՛ խօսիր. Քունը պիտի ըլլայ փրկութիւնը հոգիիդ, զոր քիչ էր մնացեր պիտի վտանգէիր. (ծանր կերպով) : Եթէ մեր անհողութեան հետեւանքով նաւ մը գար փչրուիլ մեզ չըջապատող սա ապառաժի խողթներուն դէմ, ըսէ՛ ո՞վ պիտի ըլլար պատասխանա-

տուն խեղճ ճամբորդներուն մահուան... մենք պիտի
ըլլայինք այդ պատասխանատուները... Ուրեմն բա-
նանք մեր աչքերը: Օհ, ի գործ, ...:

ԻՎՍՆ. — Օդ, օդ կ'ուզեմ շնչել. անիկա միայն օդ-
տակար կրնայ ըլլալ ինծի. (ոտքի կ'ելլէ և դէպի դուռը
կը յառաջանայ)

ՊՌԷՅ, — Ուշադրութիւն... հովը խիստ ուժգին է:
(Իվօն կը հեռանայ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՊՌԷՅԱՆ ԱՌԱՆՁԻՆ

ՊՌԷՅ. — Խեղճ տղաս, մաղթենք որ չը սաստկանայ.
աս օդին ոչ մէկ նաւ կը համարձակի փարոսին մօ-
տենալ: Իսկ մեր բժիշկը իր երկանիւ կառքովն ու
խեղճ ու կրակ մատակոյր չափաւ կրնայ քայլ մ'ան-
գամ առնել այս գիշեր դէպ «Անիծեալ»ի բերդը...:
Աստուած մի արասցէ մարդ ևթէ հոս հիւանդանայ,
ապահովարար կը մեռնի դուրկ ամէն խնամքէ. (ձիւ
մը կը լսուի) ինչպէ՞ս... աս ի՞նչ կը նշանակէ. կար-
ծեմ մէկը պոռաց, ո՛չ, (տկանջ դնելով) ա՛լ ձայն չեմ
լսեր. կամայ կամայ խնաւու լրայ ես ծեր Պաէհանս:
(Դէպի նեղան ուղղուած միջոցին նոր ձիւ մը) Սխա-
լած չեմ եղեր. (բեմին մէջտեղ կուգայ) Ո՞վ կրնայ
ըլլալ. ես ու Իվօնն ենք հոս. Աստուած իմ արդեօ՞ք
եւ ալ սկսայ վախնալ: (Իվօն. կ'երեւայ բեմին վրայ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ՊՌԷՅԱՆ ԻՎՕՆ

ՊՌԷՅ. — Իվօն, ինչո՞ւ այդպէս պոռացիր.

ԻՎՕՆ. — (Կանգ առնելով) Կարելի է որ պոռացած
ըլլամ. այսօր ես իմ կամքիս տէրը չեմ:

ՊՌԷՅ. — Ի՞նչի՞ր տեսնեմ, թրջուեր ես:

ԻՎ. — (Իջնելով) Սովորական բաներ չեն ասոնք, հա՛յր:

- ՊՌԵԶ. — Արդեօք փոթորիկը վնասեց քեզի,
ԻՎՕՆ. — Այո՛, կուրծքս կայրի, հոս, հոս, ծարաւ եմ:
ՊՌԵԶ. — Մի խմեր տղաս. տենդդ կը սաստկանայ:
ԻՎՕՆ. — Պէտք է որ խմեմ, գոնէ քիչ մը:
ՊՌԵԶ. — Ո՛հ...
ԻՎՕՆ. — Զուր տուր ինծի, կ'ուզեմ:
ՊՌԵԶ. — (Զուրին սափորը գետնէն վերցնելով, սե-
ղանին վրայ կը դնէ) Մի վշտանար զաւակս.
ԻՎՕՆ. — (Խշտեակին առջեւ ոտքի վրայ) Ներողու-
թի՛ւն հայրիկս. բայց չես գիտեր, չես կրնար գիտնալ.
ինքզինքէս դուրս ելած եմ և ըրածս չեմ գիտեր...
կամքէս անկախ ուժ մը կը մղէ զիս: Ո՛հ, խմել կ'ուզեմ:
ՊՌԵԶ. — (Սափորէն սկահակին մէջ ջուր լեցնելով,
Իվօնին կուտայ) ա՛ռ ուրեմն, խմէ, բայց քիչ, քիչ.
(Նոյն պահուն սափորը կ'առնէ և իր տեղը կը դնէ)
ԻՎՕՆ. — (Սկահակը կ'առնէ և անմիջապէս իր տեղը
դնելով.) Այս ի՞նչ է, հիմայ ալ ուրիշ խաղ. ծարաւ
եմ կ'ուզեմ խմել, բայց չեմ կրնար.
ՊՄԵԶ. — (Դէպի սեղանը վերադառնալով) Տեսա՞ր հի-
մայ որ տենդ ունիս.
ԻՎՕՆ. — Ինչ որ ալ ըլլայ պիտի խմեմ մինչև և որ
ճայթիմ: (Կ'ուզէ սկահակը առնել)
ՊՌԵԶ. — (Ընդդիմանալով) Զգէ՛ հիմայ քիչ մը վերջը
կը խմես.
ԻՎՕՆ. — Քիչ մը վերջը թող ըլլայ. հեռացո՛ւր սա ա-
նիծեալը: (Խշտեակին վրայ կը նստի գլուխը ձեռքե-
րուն մէջ. պահ մը լռութիւն)
ՊՌԵԶ. — (Ծխամորճը խնկելով) Քիչ մը աղէ՞կ ես:
ԻՎՕՆ. — Խնդրեմ հայր, ինձմով մի՛ զբաղիր. ո՛հ այս
անձրեւը, այս անձրեւը,
ՊՌԵԶ. — Կը տեսնուի որ վերի ծորակները մոռցեր են
գոցելու. (հրահանքը կը զարնէ)
ԻՎՕՆ. — Մի կատակեր. կատակելու մասնաւոր ա-
խորժակ մ'ունիս. այդ հրահանքն ալ հանգիստ թող.
անոր կայծերը կարծես թէ աչքերս կը փորեն:

ՊՌԵԶ. — Ի՞նչ ունիս դուն տղաս, ըսէ՛, ի՞նչ ունիս:
(Հրահանքը սեղանին վրայ դնելով) Հիմա գո՞հ ես...
ԻՎՅՆ. Այո, հիմա լաւ եմ. բայց ի՞նչ օգէ աս. անձ-
րեւը չպիտի դադրի արդեօք:

ՊՌԵԶ. — Ուրիշ օրերէ աւելի չը տեւեր.

ԻՆՅՆ. — (Մէկէն ոտքի ելլելով կ'ուզէ հիւսակը հա-
նել) Օ՞ֆ, կը տաքնամ, կը խեղդուիմ կոր:

ՊՌԵԶ. — Կը դողաս կոր տղաս, մի հաներ:

ԻՎՅՆ. — Ընդհակառակը չափազանց կը տաքնամ:

ՊՌԵԶ. — (Թոյլ չտալով որ հանուի) Հագի՛ր կ'ըսեմ
քեզի. գիտես որ այս ծերուկը դեռ բաւական ուժեղ
է: Պէտք է հնազանդիս անոր (խշտեակին վրայ կը
նստեցնէ) ըսէ՛, ի՞նչ է ցաւդ. (կռնակը հասարակու-
թեան դարձուցած կը նայի Իվոնին՝ որ նոյնպէս աչ-
քերովը հայրը կը լափէ). ինչո՞ւ այդքան չար նայ-
ւածքներ կ'ուղղես ինծի: Ես քեզ այսպէս տեսած չէի
բնաւ: Անպատճառ մեծ ցաւ մը ունենալու ես (դէ-
պի Իվիօն կը յառաջանայ նոյն պահուն)

ԻՎ. — Լսէ՛ հայր, պիտի պատմեմ... մտա...

ՊՌԵԶ. — Ի՞նչ կայ, ըսէ՛...

ԻՎ. — Մտա... հոգ... եմ...

ՊՌԵԶ. — Մտահոգ... ի՞նչ բանի համար

ԻՎ. — Անցեալ օր... Սանդէքներու տանը... մէջ
խածնուեցայ...

ՊՌԵԶ. — Խածնուեցա՞ր.

ԻՎ. — Շուներ խածաւ զիս

ՊՌԵԶ. — Ո՞ր շուներ.

ԻՎ. — Թօպին

ՊՌԵԶ. — Ան որ սպաննեցի՞ն.

ԻՎ. — Սպաննեցի՞ն.

ՊՌԵԶ. — Այո, չէի՞ր գիտեր.

ԻՎ. — (Ոտքի ելլելով) Ուրեմն, ա՛ն, ա՛ն, կատղած էր
(նստելով) ահաւասիկ երկու օրէ ի վեր. զգացածս,
անագորոյն ախտը կը հասուենար, իսկ հիմա կը
պոռթկայ, ամբողջ մարմնիս մէջ կ'արշաւէ:

ՊՈՒԷՆՆ . — (Ուսին զարնելով) Կը սխալիս, տղաս :
ԻՎ . — Մտադործ Կիսէքը՝ որ կատաղութենէ մեռաւ ,
նոյն ցաւերը կը զգար . տենդ , աչքերու տկարութիւն
և ծարաւ առանց կարենալ խմելու : Ո՛հ ուրեմն , ա-
մէն ինչ վերջացած է , կատղած եմ և պիտի մեռնիմ :
ՊՈՒԷՆՆ . — Ոչ , ոչ .

ԻՎ . — (Ոտքի ելլելով) Կատղած , անասունի մը պէս ,
երբէ՛ք , երբէ՛ք :

ՊՈՒԷՆՆ . — ԻՎօ՛ն .

ԻՎ . Հայր , հայր ազառէ զիս , մի թողուր որ մեռ-
նիմ . . .

ԳՈՒԷՆՆ . — Այո , տղաս . պիտի ազառեմ քեզ :

ԾՆՅՆ . — Մեռնիլ չեմ ուզեր , մեռնիլ չեմ ուզեր . . .
ապրիլ կ'ուզեմ , ապրիլ , ապրիլ :

ՊՈՒԷՆՆ . — Պիտի ապրիս ԻՎօ՛ն , պիտի ապրիս . լաւ բռնէ
ինքզինքդ . (խշտեակին վրայ կը նստեցնէ և ինքն ալ
անոր քով կը նստի . պահ մը լռութիւն)

ԻՎ . — Եղած են փարոսի պահապաններ՝ որոնք ան-
օգնական մեռած ըլլան լքուած իրենց ժայռին վրայ :

ՊՈՒԷՆՆ . — Այո՛ . . .

ԻՎՅՆ . — Իսկ միւսը , մեռնողին ընկերը կը մնայ օրե-
րով գամուած անոր դիակին քով . սարսափելի՛ բան
չեմ ուզեր , չեմ ուզեր . . .

ՊՈՒԷՆՆ . — Սա սեղադափարները մաքէդ վտարէ , ԻՎօ՛ն :

ԻՎՅՆ . — Հայր , ուրեմն դուն ալ իմ քովս պիտի մը-

նաս ճիշդ այնպէս . . . ոչ , ոչ . ատիկա քեզի համար
անուելի տառապանք մը պիտի ըլլայ . ես կ'ուզեմ ան-

միջապէս վերջ տալ . . . (ոտքի կ'ելլէ և դէպի դուռը
կը խոյանայ)

ՊՈՒԷՆՆ . — (Ոտքի կ'ելլէ եւ անոր ուսերէն քաշելով) Խնդ-
րեմ զաւակս , այդ բանը մի՛ ընէր . խնայէ՛ ձեր հօրդ :

ԻՎՅՆ . — Զգէ՛ դիս . . .

ՊՈՒԷՆՆ . — Գթութի՛ւն , գթութի՛ւն . . .

— Դուռն ևս որ դուրս չունիս, թո՛ղ զիս վեր-
(ուժգնօրէն մէկ կողմ կը հրէ հայրը)

— Վա՛յ ինծի...

— Զախակողմի պատին կռթնած) Ո՛հ ամէն
... միշտ ջո՛ւր... կը սոսկա՛մ...

— (Իվօնի քով երթալով կ'առաջնորդէ զայն
խշտեակը) Իվօն անուշիկ զաւա՛կս, ևկուր հոս,
իստս, ևս պիտի խնամեմ քեզ, պիտի առողջացնեմ:

— Ոչ դուռն և ոչ ալ ուրիշներ կարող էք զիս
ջացնել:

— (Խշտեակին վրայ նստեցնելով) Ես հիմայ
խալակաց եզերքը կ'երթամ լողալով, մարդ,
կը բերեմ հոս:

— Խենթ եցա՞ր արդեօք, այս օդին ինչպէ՞ս պիտի
աւերկու մզոն հեռաւորութիւն ճեղքել լողալով:

— Այո՛, կրնամ երթալ:

— Զիս մինակ մի թողուր... չեմ ուզեր, չեմ
... (իր քովը կը նստեցնէ հայրը):

— Իրաւունք ունիս...

— Դրեթէ ամբողջ ամիս մը սպասե՛լ որ գան...

— Նշաններ կ'ընեմ և կուգան,

— Զմեռուան փոթորիկները խիստ երկար են, իսկ
որուանը սաստիկ, ոչ ոք պիտի կարենայ մինչեւ
փարօսը համիլ:

— Կը հաւատամ որ Աստուած իր հրաշքը պի-
ցուցնէ...

— Աստուա՛ծ...

— Մի՛ հայհոյեր տղաս, Աստուած արդարա-
ւո՛ք է. ան լաւ կը յիշէ թէ՛ 10 տարի շարունակ աս
առարար ժայռին կառչած և խիստ շատ անգամներ
անքա վտանգի ենթարկելով՝ նմաններն փրկած եմ.
որ փոխարէն ինքն ալ քու կեանքդ պիտի շնորհէ
ինծի:

— Այո, թերեւս... (լռութիւն) ա՛խ, ո՛րքան կը
առաւապիմ...

ՊՌԵՀ. — (Մէկուսի) Ու է դեղ մը չկայ որ տամ
իրեն. (Իվօնին) սիրելի զաւակս... (ոտքի կ'ելլէ) ո՛հ,
այո. իրաւունք ունիս... ախ, այս փարոսն է բոլո-
րին պաածառը. եթէ ան չըլլար. պիտի գային, պիտի
խնամէին քեզ...

ԻՎ. (Հեծեծելով) Կը տառապիմ. կը տանջուիմ...

ՊՌԵՀ. — Գիտեմ զաւակս, կը տառապիս. եթէ մայ-
րիկդ հոս ըլլար քեզի կ'ըսէր այն խօսքերը՝ որոնց
գաղտնիքը մայրերը գիտեն միայն, իրենց հիւանդ ձա-
գուկներուն քովիկը... ես չեմ գիտեր այդ խօսքերը.
չեմ գիտեր, կը հասկնաս զաւակս. (նստարանին վը-
րայ կը նստի)

ԻՎՅՆ. — (Խշտեակին վրայ գալարուն) Ախ, մայրիկս:

ՊՌԵՀ. — Աստուած իմ, ի՞նչ ընեմ արդեօք...

ԻՎՅՆ. — Մայրի՛կս... մայրի՛կս...

ՊՌԵՀ. — Խեղճ զաւակս... (լռիկ կ'արտասուէ, պահ
մը լռութիւն)

ԻՎՅՆ. — (Ոտքի ելլելով) Ո՛չ, կատաղութենէ չեմ ու-
զեր մեռնիլ. այդ ահռելի մահը չեմ ուզեր, չեմ ուզեր:

ՊՌԵՀ. — (Ինք ալ ոտքի ելլելով) Իվօն...

ԻՎՅՆ. — Քանի որ չպիտի կրնամ, քանի որ ինքս տը-
կար կ'զգամ, , անձնաս...

ՊՌԵՀ. — Խօսէ՛...

ԻՆՅՆ. — Դուն պէտք է որ զիս շունի պէս սատկեցը-
նես, ես ալ արդէն տարբեր բան մը չեմ...

ՊՌԵՀ. — Ի՞նչ կ'ըսես, ձագուկս...

ԻՎՅՆ. — Այո՛. դուն տուիր ինծի այս կեանքը... հի-
մայ խլէ զայն ինձմէ... քանի որ ուրիշ դարման մը
չունիս ինծի համար:

ՊՌԵՀ. — Սպաննե՛լ, քե՞զ, զաւակս, երբէք, երբէք.

ԻՎՅՆ. Հայր, պէտք է որ ընես այդ բանը. կ'աղեր-
սեմ, կը պաղատիմ... ոհ, դուն չես գիտար ինծի...

ՊՌԵՀ. — Բայց դուն պիտի առողջանաս Իվօն...

ԻՎՅՆ. — Ձէ, չպիտի առողջանամ, և քիչ մը վերջ

վայրագ գազանի մը պէս քու վրայդ պիտի յարձակիմ,
և դուն պէտք է պատրաստ ըլլաս, անձդ պաշտպա-
նելու, հայր դուն պիտի ապրիս, փարոսը պէտք ունի
քեզի...

ՊՌԵՀ.— Լռէ, լռէ՛, այդպէս մի խօսիր:

ԻՎՕՆ.— Կը տառապիմ... կը տառապիմ...

ՊՌԵՀ.— Աստուած իմ, Աստուած իմ...

ԻՎՕՆ.— Օգոռթիւն հայր, ցաւս կը սաստկանայ, ...
այլ ևս չպիտի կրնամ...

ՊՌԵՀ.— Իվօնս... սիրելի Իվօնս.

ԻՎՕՆ (Պռէհանի վրայ խոյանալով) Գնա՛, գնա հեռա-
ցի՛ր շուտ, շուտ. կ'զգամ որ պիտի խածնեմ, զգու-
շացի՛ր, պիտի խածնեմ: (Պռէհամի վրայ կը յարձակի
և անոր կոկորդէն կը բռնէ)

ՊՌԵՀ.— Սոսկալի՛ բան.

ԻՎՕՆ.— Ա՛հ, ա՛հ...

ՊՌԵՀ.— Ինչ կ'ընես թշուառ... ձգէ՛... չե՞ս ուզեր
ձգել... Աստուած իմ... (խածնուելու պահուն Պռէ-
հան կը խեղդէ իր զաւակը. Իվօն կը դլորի կ'իյնայ,
Պռէհան ալ անոր դիակին վրայ) Իվօն, զաւակս...
ձագո՞ւկս... ես, ես սպաննեցի իմ մէկ հատիկ զա-
ւակս. (կը հէծկլտայ:) (Հովը կը սաստկանայ, փոթո-
րիկը կը մռնչէ, Պռէհան ոտքի ելլելով) Մռնչէ՛ անիծ-
եալ ծով, մռնչէ՛ վատ, դո՞հ ես հիմա... երկու զա-
ւակներս յափշտակեցիր... մինչդեռ այս փարոսովը
քսան տարիներէ ի վեր քու զոհերդ կը խլէի ճիրան-
ներէդ... հիմայ վրէժդ կը լուծես... սինլքո՛ր, կ'ա-
տեմ քեզ, կ'ատեմ քեզ. վախ Իվօնս, խեղճ Իվօնս.
(Պռէհան կը գլտորի զաւակին դիակին վրայ. լռութիւն.
հեռուէն սուլիչի ձայն. Պռէհան չը լսեր... երկրորդ
սուլիչ մը, աւելի որոշ, Պռէհան ահանջ կը դնէ) Ինչ-
պէ՛ս, սուլիչի ձայն... նաւ մըն է. (սուլիչը կը մօ-
տենայ կամայց կամայց) Փարոսը չեմ վառած պարտա-

կանութիւն... նաւը պիտի ջախջախուի, յետոյ պիտի
ընկղմի... է՛հ որո՞ւ հոգ, թող ամէնքն ալ ճողին...
փարոսը չպիտի վառեմ. ոչ մէկը եկաւ ինծի օգնելու.
ես իմ զաւակիս քով կ'ուզեմ մնալ, այո՛, զաւակիս քով.
(սուլիչի ձայնը կ'ուժեղանայ) Ձէ՛, չպիտի կրնամ...
պէտք է վառեմ փարոսը. (դանդաղօրէն ելեքտր. կո-
ճակին կը մօտենայ, կը դարձնէ. բազրիքը կը լուսա-
սաւորուի. սուլիչները կը դադրին. կը վերադառնայ
զաւակին դիակին քով և հոն կը ծնրադրէ):

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

ՎԵՐՋ

А
II
41676

